

EMO İzmir Şubesi Tiyatro Topluluğu'nun "12 ÖFKELİ" Oyunu Üzerine: ÖNYARGILARDAN ARINMIŞ BİR ADALET ARAYIŞI

Doç. Dr. Mete Çubukçu
EMO İzmir Şubesi Tiyatro Topluluğu Proje Yöneticisi

2024–2025 sezonunda, Şubemiz tarihinde bir ilki gerçekleştirerek EMO İzmir Şubesi Tiyatro Topluluğu'nu kurduk. Bu girişim yalnızca bir sanat faaliyeti değil, aynı zamanda aydınlık, toplumcu ve sorgulayıcı kimliğimizi yansıtan kültürel bir adım oldu. Yoğun bir kolektif çalışmanın ardından, ülkemizin güncel toplumsal gerçekliklerine ışık tutan Reginald Rose'un "12 Öfkeli Adam" adlı eserinden uyarladığımız metni sahneye taşıdık. Topluluğumuzda kadın oyuncular da yer aldığı için, oyunun geleneksel adlandırmasındaki cinsiyet vurgusunu aşarak, metnin özündeki evrensel adalet temasına atıfla "12 Öfkeli" ismini tercih ettik.

Bu yazı, oyuna dair eleştirel bir çözümleme sunmanın yanı sıra, topluluğumuzun üretim sürecine ilişkin belgesel nitelikli bilgiler aktarmayı amaçlamaktadır.

Amerikalı yazar Reginald Rose tarafından 1954'te yazılan ve 1957'de Sidney Lumet yönetmenliğinde sinema tarihine kazandırılan "12 Öfkeli Adam (Twelve Angry Men)" metni; adalet, önyargı ve vicdan üzerine evrensel bir sorgulama sunar. Jüri üyelerinden oluşan 12 kişinin, cinayetle suçlanan genç bir sanık hakkında oybirliğiyle karar vermeye çalıştığı bu metin, hukuk sisteminin teknik işleyişinden çok, insanların içsel adalet arayışına ve zihinsel dönüşümüne odaklanır. Türkiye'de ise bugün, masumiyet karnesinin ihlâli, yargısız infazlar ve siyasal etkilerle biçimlenen yargı süreçleri düşünüldüğünde, bu eser bir kez daha güncelliğini ve uyarıcı gücünü korumaktadır. Suçlamaların çoğu zaman kanaatlerle belirlendiği bir toplumsal

düzlemde, bu oyun seyirciyi yalnızca izlemeye değil, düşünmeye ve sorgulamaya davet eder.

Bir Kolektif Emeğin Ürünü

EMO İzmir Şubesi tarihindeki ilk tiyatro yapımı olan bu oyun, 2025'in ilk yarısında 47 günlük bir prova sürecinin ardından 18 Haziran'da prömiyer yaptı. 24 ve 25 Haziran'da sahnelenen iki ek gösterimle birlikte toplamda 300'ü aşkın izleyiciyle buluştu. Oyuncu kadrosunda ilk kez profesyonel bir gösterimde sahneye çıkan 12 amatör oyuncu yer aldı: Ali Gökü, Ali Umut Yüksel, Çağdaş Özyürek, Çağrı Öztan, Gül Alak, Hamza Onur Boran, Hikmet Gün, Mahmut Bay, Mete Odabaşı, Necran Arvalı, Oğuzalp Aktuğ ve Şükran Tutumlu. Bu kadronun 7'si EMO üyesi, 1'i EMO-Genç üyesi, 4'ü ise üye yakınıydı.

Sahne arkasındaki teknik ve yaratıcı ekipte, yönetmen Ahmet Ayaz Yılmaz, dramaturg Çağrı Öztan, yönetmen yardımcısı Mert Keskin, ses

ve rejisi asistanı Borayhan Uzluer, ışık tasarımcısı Can Tanga, afiş tasarımcısı Hikmet Gün, prodüksiyon film yönetmeni Kemal Avcı ve genel proje yöneticisi olarak Mete Çubukçu görev aldı.

Ahmet Ayaz Yılmaz ve Reji Yorumu

Yönetmen Ahmet Ayaz Yılmaz, yalnızca teknik bir sahneleme değil, aynı zamanda oyuncuların içsel dönüşümüne ve kolektif uyuma dayalı bir süreç yürüttü.

Bilkent Üniversitesi Tiyatro Bölümü mezunu ve İstanbul Aydın Üniversitesi'nde Tiyatro Yönetmenliği alanında yüksek lisansını tamamlayan Yılmaz, kariyeri boyunca hem sahnede hem de yönetmen koltuğunda başarılarla imza atmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde doktora eğitimine devam etmektedir. Çeşitli hakemli akademik dergilerde ve uluslararası kongrelerde yayınlanmış araştırmaları bulunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu oyuncusu

olan Yılmaz, "Benim Naçiz Vücudum" oyununda Gazi Mustafa Kemal Paşa rolüyle 2023 Bedia Muvahhit Tiyatro Ödülleri'nde "Yılın En Başarılı Erkek Oyuncusu" seçilmiştir. Ayrıca; 2023 yılı Özdemir Nutku Ödülleri'nde "Yılın En iyi Yardımcı Erkek Oyuncusu" ödülüne layık görülmüştür. Usta tiyatro sanatçısı Betül Arım'ın yazıp oynadığı "Dışarda Hiçbir Şey Var!" oyununun yönetmenliğini yapmıştır. Türkiye'deki tiyatro faaliyetlerinin yanında, Amerika Birleşik Devletleri'nde "San Diego State University" bünyesinde eğitim çalışmalarına katılmıştır. Aynı zamanda, uluslararası bir eğitmen ve proje danışmanı olarak, tiyatro tabanlı eğitimler vermekte ve sanatın dönüştürücü gücünü paylaşmaktadır. 2015 yılından bugüne Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun uluslararası eğitmen/proje danışmanı havuzunda yer alarak başta Mısır, Ürdün, Romanya ile Sırbistan gibi ülkeler olmak üzere toplam 12 ülkede "Tiyatro Tabanlı Akran Eğitimleri" vermiştir.

Yılmaz, bu yapımda pedagojik, görsel ve anlatımsal açıdan dengeli bir sahneleme anlayışı benimsedi. Reji sürecine ilişkin değerlendirmesini ise şu sözlerle dile getirdi: "Hiç deneyimi olmayan bir ekiple yola çıkarken çeşitli stratejiler izlemem gerekti. Yaklaşık 90 dakikalık metni sadeleştirerek, oyunculuk ve belagat gücü yüksek kişilere yastadım. Sahneleri fiziksel olarak bölüp farklı yerleştirmeler ve ışık rejileriyle sahneye dinamizm kazandırmaya çalıştım. Ayrıca, 'video mapping' kullanarak seyircinin odaklanabileceği yeni görsel alanlar yarattım. Kısa sürede bütüncül bir reji yorumu ortaya koymaya gayret ettim".

Yönetmenimiz Ahmet Ayaz Yılmaz ile ilgili şu noktaları özellikle vurgulamak isterim: Yalnızca oyunumuzun yönetmeni değil, aynı zamanda EMO İzmir Şubesi'nin kültürel yaşamına

sahici katkılar sunan bir sanat dostu olmuştur. Düzenlediğimiz "Şair Hasan Hüseyin Korkmazgil'e Şiirli ve Müzikli Anma" ile "Genço Erkal'ı Anlama Etkinliği" gibi anlamlı programlarda sahne almış, diğer pek çok kültür-sanat etkinliğimize de seyirci olarak katılmıştır. EMO Hizmet Binamızda, adeta en sık gördüğümüz üyelerden biri hâline gelmiş; iş disiplini, güler yüzü ve çalışkanlığıyla iletişim kurduğu herkese örnek bir sanat hocası ve yol arkadaşı olmuştur. Geleceğin büyük ustaları arasında yer alacağından hiç kuşku yok; henüz genç sayılabilecek yaşında onunla yollarımızın kesişmiş olmasından büyük mutluluk ve kıvanç duyuyorum.

Sahnelemede Sanatsal Tercihler: Yenilikçi Bir Mekân Deneyimi

Oyunun sahnelenmesinde klasik tiyatro sahnesi yerine EMO Hizmet Binası'nın ana giriş kapısı tercih edildi. Bu fiziksel zorunluluk, aynı zamanda sanatsal bir avantaja dönüştürüldü. Yönetmenimizin sahneleme yaklaşımı şu dört temel başlık altında özetlenebilir:

- *Mekâna özgü tiyatro:* Ana giriş gibi alışılmadık bir mekân, izleyicinin mekâna dair algısını dönüştürerek bir "yaşantı deneyimi" sundu.
- *Seyircinin konforunu bozmak:* Oyuncuların farklı noktalardan sahneye girişi, izleyiciyi edilgen izleyici olmaktan çıkararak düşünmeye sevk etti.
- *Oda tiyatrosu estetiği:* Sahne-seyirci mesafesi kaldırıldı, daha samimi ve yoğun bir atmosfer yaratıldı.
- *Mekânsal simgesellik:* "Kapi" simgesi, dış dünya ile içe dönüş arasındaki geçişi vurgulayarak oyunun vicdani dönüşüm temasını pekiştirdi.

Ekibin Değerlendirmesi

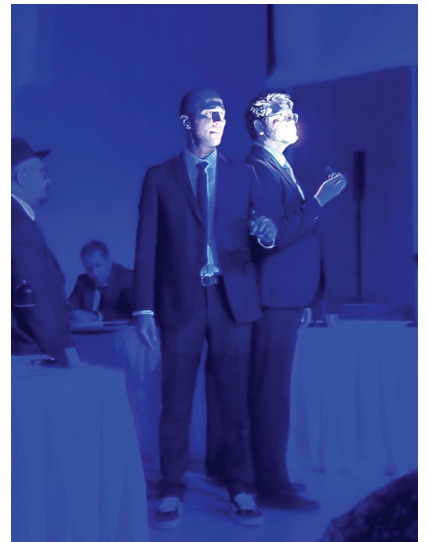
Bu yazının sonunda, biraz zor ama kaçınılmaz bir görevi daha üstlendim: Ekip değerlendirmesi... Proje yöneticisi olarak, bu yazının belgesel niteliği

ve bütünlüğü adına, ekip arkadaşlarımıza ilişkin değerlendirmeleri olabildiğince içten ve dürüst bir şekilde kaleme almak istedim. Her birimizin sahnede ya da sahne arkasında gösterdiği emeği görünür kılmak istedim. Biliyorum ki tüm ekip arkadaşlarım bunu yapıcı bir eleştiri olarak değerlendirecektir.

Proje yöneticisi **Mete Çubukçu**, projeye öncülük eden ve EMO İzmir Şubesi Kültür, Sanat ve Sosyal Etkinlikler Komisyonu Başkanı olarak bu tiyatro topluluğunun kurulması için çaba sarf eden kişi olarak sürecin ilk ateş yakanı oldu. Sadece sahnedeki oyuna değil, salon altyapısından, dekor malzemelerine, teknik ekipmanların temininden prova planlamalarına kadar her noktada destek oldu. Projenin kurumsallaşması, şubemize kalıcı bir tiyatro topluluğu kazandırılması, emeğe saygı ve sanatla buluşan bir meslek dayanışmasının oluşturulması yönündeki çabası devam ediyor.

Teknik Ekip: Sahne Arkasının Sessiz Kahramanları

Mert Keskin, yönetmen yardımcısı olarak oyunun her anında yer aldı. Elektrik-Elektronik Mühendisliği öğrencisi olan Keskin, yalnızca bu yapımda değil, başka tiyatro topluluklarında da aktif biçimde görev alıyor. Amatör

ruhla ama profesyonel bir bağlılıkla çalışan Keskin, yalnızca yönetmenin gölgesi gibi değil, aynı zamanda provalarda eksik olduğunda oyuncuların yerine geçebilecek donanımıyla da ekibin jokeri oldu. Elinde süpürgeyle salonu temizleyen, oyundan sonra ışıkları kapatan kişi olmayı da kendine görev bildi. Gerçek bir tiyatro tutkunu...

Borayhan Uzluer, ses tasarımı ve rejisi asistanlığı görevlerini üstlendi. Genç bir mühendis olarak teknik sorunları çözme kapasitesi çok yüksek... Yönetmenimizin seçtiği müzikleri oyun yapısına uygun şekilde uyarlayarak aranje etti; salona uygun bir ses sistemi tasarımıyla gösterimlerde ses yönetimini başarıyla gerçekleştirdi. Onun olmadığı zamanlarda yerine birini bulmak kolay değil; çünkü sistemini ancak o çözebiliyor. İçten içe heyecanlı ama dışa vurumduymaz gibi görünen bu "kaotik dâhi"miz, oyunun ses dünyasını belirleyen kişi oldu.

Can Tangel, İzmir Şehir Tiyatrosu'nun deneyimli ışık tasarımcısı olarak bize profesyonel destek verdi. Henüz 1,5 yaşında olan salonumuzun mevcut altyapısını anlamamızı, eksikleri gidermemizi ve sahneye özel bir ışık tasarımı uygulanmasını sağladı. Yönetmenimizin hayal ettiği estetik ışık dünyasını sahneye taşıyan

kişi olarak, sakinliği, yapıcı yaklaşımı ve problem çözücü tutumuyla sürecin en rahatlatıcı isimlerinden biri oldu.

Kemal Avcı, EMO İzmir Şubesi Kültür, Sanat ve Sosyal Etkinlikler Komisyonu üyesi olarak, EMO Tiyatro Topluluğu fikrinin tohumlarının atıldığı ilk andan itibaren en büyük destekçilerden biri oldu. Başlangıçta oyuncu adayı olarak da ekibe katılma isteği taşıyan Avcı, daha sonra prodüksiyon video yönetmeni olarak sürece katkı sundu. Akademisyenlik sorumluluklarına rağmen, video prodüksiyon alanındaki ikinci uzmanlığını bu projeye tutkuyla taşıdı. Zorlu teknik aksaklıklara rağmen moralini hiç bozmadı. Her aşamada sevgiyle, içtenlikle destek verdi.

Oyuncular: Ruhlarını Sahneye Katan Yüreklere

Samimi bir gözlem olarak belirtmek gerekir ki, ekip içinde hemen herkesin hemfikir olduğu üç öne çıkan performans dikkat çekti: **Çağdaş Özyürek** (8 Numara), **Hikmet Gün** (3 Numara) ve **Ali Umut Yüksel** (10 Numara). Doğaçlama tiyatro deneyimi olan Hikmet ve Çağdaş ile amatör tiyatro geçmişine sahip Ali Umut, önceki birikimlerini yönetmenimizin rehberliğinde disipline ederek, metnin kilit karakterlerine sahnede güçlü bir etki kazandırdılar. Oyunun taşıyıcı

rollerinde izleyicinin büyük beğenisiyle kazanan performanslar sergilediler. Seyircilerimiz, profesyonelleri aratmayan bu üçlünün sahne üzerindeki hâkimiyetine ve duygusal geçişlerine hayran kaldılar. Üstelik Hikmet ile Çağdaş'ın gerçek hayattaki iş ortaklıklarını sahnede aynı oyunda sürdürmeleri, Türkiye'de eşine az rastlanır bir mühendislik-sanat birlikteliğine örnek oldu. Ayrıca Hikmet'in oyun afişi ve video tanıtım (teaser) tasarımı gibi görsel iletişim alanındaki katkıları, yapımın tanıtımında belirleyici rol oynadı.

Mete Odabaş (1 Numara) ve **Mahmut Bay** (6 Numara), yalnızca sahnede değil, gerçek yaşamda da ayrılmaz iki dost... Ekip içinde kendilerine zamanla "ekürü" denmesi boşuna değil; sahne üzerindeki etkileşimleri, günlük yaşamdaki dayanışma ve güven duygularının sahneye yansması gibiydi. Biri yeni mezun (Mahmut), diğeri mezuniyet aşamasında (Mete) olan iki genç Elektrik-Elektronik Mühendisi olarak, sorumluluk duygularını ve sahne bilincini başarıyla ortaya koydular. Mete'nin genç yaşına rağmen jüri başkanı rolündeki olgun duruşu, izleyenleri etkiledi. Mahmut'un soğukkanlı mizacının aksine rolü gereği yüklenmesi gereken duygusal patlamaları ilgi çekiciydi. Ne yazık ki Mahmut'un Antalya'da başladığı yeni işi nedeniyle önümüzdeki sezon aramızda olamayacak olması, ekip adına bir burukluk yaratıyor. Katkısı, topluluğumuzun ilk adımlarına dair hafızalarda her zaman yer bulacak.

Ali Gökü (5 Numara) ve **Gül Alak** (4 Numara), yalnızca sahnede değil, gerçek hayatta da güçlü bir dostluğu paylaşan bir başka "ekürü" ikili... Bu dostluk, prova sürecinde de kendini gösterdi ve aralarındaki samimi iletişim, prova çalışmalarına içten bir sıcaklık kazandırdı. Ali, aynı zamanda

EMO İzmir Şubesi Kültür, Sanat ve Sosyal Etkinlikler Komisyonu'nun aktif bir üyesi olarak, tiyatro topluluğu fikrinin filizlenme aşamasından itibaren sürece gönülden destek verdi. Hem sahne üzerinde hem de fikir mutfağında yer aldı. Gül ise, provaların başladığı ilk günden itibaren gösterdiği özveriyle hepimizi etkiledi. Hayatının en heyecanlı dönemlerinden birinde, nişan ve düğün hazırlıklarıyla iç içe geçen bir süreçte bile, tiyatro disiplininden asla ödün vermedi. Sahneye taşıdığı duyarlılık ve tutku, bu sürecin özel çabalarından birini temsil ediyor. Her ikisi de bu ilk yapımda kişisel gelişimleriyle ve ekip içindeki katkılarıyla değerli birer iz bıraktılar.

Çağrı Öztan (11 Numara), sahnedeki oyunculuğu kadar sahne arkasındaki emeğiyle de yapımın taşıyıcı isimlerinden biri oldu. Oyun içinde "11 Numara" karakterini canlandırırken, aynı zamanda yapımın dramaturgluğunu üstlendi. Yönetmenimizin reji sürecinde en kritik aşamalardan biri olan metnin sadeleştirilmesi ve sahne akışına uygun hâle getirilmesi aşamasında, titiz ve yaratıcı bir çalışmayla büyük katkı sağladı. Daha önce doğaçlama tiyatro çalışmalarında da yer alan Çağrı, prova süreçlerindeki disiplini ile örnek bir ekip arkadaşı olarak öne çıktı.

Nurcan Arvallı (2 Numara) ve **Şükran Tutumlu** (9 Numara), hayat koşuşturmasında bir zamanlar yarım kalmış sahneye çıkma hayallerini bu projeye gerçekleştirdiler. Aynı zamanda ekip içinde "abla" olarak sevgi ve pozitif enerji saçtılar. Yönetmenimizden öğrenmeye en açık ve disiplinli isimler olarak öne çıktılar.

Hamza Onur Boran (7 Numara), ekibin doğaçlama sevdalısı... Sahneye doğaçlama tutkusu yüksek ve zaman zaman yaramaz ama içten bir karakter olarak çıktı. Oyunculukta doğal yeteneği yüksek olan Boran, zaman zaman doğaçlama tutkusunu metne bağlılıkla dengelemekte zorlandığıysa da, motivasyonunun ve moralinin yüksek olduğu anlarda sahneye güçlü bir bağ kurmayı başardı.

Oğuzalp Aktuğ (12 Numara), ekibe en geç katılan ama hızla uyum sağlayan oyuncularından biri oldu. Üniversite yıllarında tiyatro deneyimi bulunan Aktuğ'un performansı disiplinli ve içtendi. Bu yapım süreci, gençlik hayali olan "Godot'yu Beklerken" oyununda başrol oynama fikrini yeniden gündeme getirdi. Umuyoruz ki bir gün bu hayalini gerçekleştirecek.

Samimiyetle Mayalanan Bir Ekip Ruhü: EMO İzmir Şubesi Tiyatrosu'nun İlk Adımı

Oyunun sonu, sahnedeki son rep-

likle ya da ışığın yavaşça sönmesiyle değil, asıl olarak, prova günlerinden gösterim sonrasına uzanan süreçte kurulan o derin ekip ruhuyla yazıldı. Bu ilk yapımızla birlikte, samimiyetle bir araya gelen insanların mayalandığı, sıcak ve sağlam bir zemin inşa ettik. Bugün gönül rahatlığıyla söyleyebiliriz ki, bu sahneye atılan ilk adım, yalnızca bir oyunun değil, gelecekteki nice üretimin başlangıç noktası oldu.

Tiyatroyu yalnızca estetik değil, aynı zamanda etik ve politik bir alan olarak gören ünlü Fransız sanatçı Ariane Mnouchkine, "Théâtre du Soleil (Güneş Tiyatrosu)" topluluğunun kurucusu ve tiyatroyu bir yaşama biçimine dönüştürmüş öncü bir isimdir. "Süpürge elimde olmadan tiyatro yapmam. Temizlenmeyen bir mekânda, kirli bir ruhla oyun sahneleyemem" diyen Mnouchkine, tiyatroyu sahneye sınırlı görmeyip tüm yaşam alanına yayan bir anlayışı temsil eder. Bizler de EMO İzmir Şubesi Tiyatro Topluluğu olarak, bu bakışı ilham verici buluyor ve topluluğumuzda tüm sorumlulukları paylaşan, sahneyi birlikte kuran, dekoru birlikte yerleştiren, ışığı birlikte taşıyan bir kültürü geliştirmeye çalışıyoruz.

Nefret ve önyargılarla kuşatılmış bir gündemde, sevgi, adalet ve vicdanın dönüştürücü gücünü bir sanat eseri aracılığıyla sahneye taşıyoruz. Yaşamak, çalışmak, mutlu olmak, güzeli ve iyi olanı birlikte aramak... İşte tam da böyle bir ortak arayış, bizim tiyatroya bakışımızı biçimlendiriyor.

Topluluğumuza 2025 yılı Eylül ayında açacağımız yeni katılım çağrısıyla birlikte, bu aileye gönülden katılmak isteyen tüm EMO üyelerimizi ve genç mühendis dostlarımızı birlikte üretmeye, birlikte hayal etmeye davet ediyoruz.

